

Pasaulio anykštėnas

Pasaulio anykštėnų bendrijos almanachas
kiekvienam, laikančiam save anykštėnu

2011 m. Nr. 1 (37)

3 Mažo stebuklo ilgesys. Redaktoriaus žodis

ANYKŠTIETIŠKOS PATIRTYS SIMBOLIAI. ANTANAS BARANAUSKAS

4 Paulius Subačius: sėdžiu ant literatūros ir istorijos briaunos.

GININĖ. RIMKEVIČIAI

- 8 *Jonas Ribačiauskas.* Žinių apie garbingą mūsų giminės kilmę močiutė saugojo šimtmetį.
11 Biržų kun. kan. J. Rimkevičiaus jubiliejus.
12 *Alfonsas Gražys.* Gyvenimo didžioje knygoje kiekvienas palieka savo vardą.

NAMAI. KNYGA NAMUOSE

16 *Audronė Berezauskienė.* Asmeninių knygų kolekcijos skleidžia pagarbą spausdintam žodžiui.

KAIMAS. TRAKINIAI

- 22 *Stasys Juška.* Gimtojo kaimo praeitis.
24 Iš laiko gelmės – trakiniečiai. Biografijų kronika.
30 *Žygyntas Veselka.* Grįžimas į tėviškę.
32 *Norbertas Černiauskas.* Trakinių dienoraštis. 2010-ųjų vasara – 2011-ųjų žiema.

DRAUGYSTĖ. LAIŠKAI DRAUGUI

- 36 *Kazimieras Tūtкус, Bronius Zabiela.* Iš Anykščių į Sibirą – tėviške dvelkiantys laišakai.
40 *Juozas Danilavičius.* Mokytojas Kęstutis turėjo Dievo dovaną.
43 *Vygandas Račkaitis.* Susitikimai laiškais aidėjo.
44 *Halina Mošinskienė, Vincas Krėvė.* Meilės ir pagarbos keliu.

IŠLIKIMAS. 1950-IEJI

- 48 *Rapolas Šaltenis.* Stasio pasakojimai: godulys maistui – „nuo to laiko“...
52 *Pranas Gipiškis.* Gyvenau kaip pelė po šluota.
56 *Kęstutis Banionis.* Tai buvo 1950-ųjų vasario 16-ąją.
57 *Povilas Mickūnas.* Jaunystės balsas iš slėptuvės tamsos.
58 *Jonas Juodelis.* Pabėgau iš valdžios, kai susikauptė per daug nuosėdų.
61 *Albertas Petronis.* Kai manęs nepažino savi – nežinojo ir priešai.

KAIMYNYSTĖ. ANYKŠČIAI IR PANEVĖŽYS

- 64 *Tautvydas Kontrimavičius.* Apie miestą, atveriantį visą pasaulį.
65 *Teresė Mikeliūnaitė, Stasė Mikeliūnienė.* Gimtosios pastogės šiluma.
66 *Halina Didžiulytė-Mošinskienė, Aldona Irena Didžiulytė-Jurevičienė, Eugenija Pilinkienė.* Didžiulių šeima: tarp miesto ir tėvonijos.
70 *Mykolas Karka.* Gyvieji šimtmečio tiltai.
73 *Kotryna Jonelytė-Repčienė.* Pažintys paliko pėdsakų.
74 *Leonas Alesionka.* Jei Šventosios nematei...
75 Panevėžio anykštėnų sambūrio iniciatyva.
76 Panevėžiečiai Anykščiuose. Biografijų kronika.
78 Anykštėnai Panevėžyje. Biografijų kronika.

DUONA KASDIENINĖ. EMIGRANTŲ VERSLAS

- 82 *Tautvydas Kontrimavičius.* Buvo lemta kopti aukštyn.
83 *Jonas Karvelis.* Lietuviai yra gabūs, darbštūs ir sąžiningi.
85 *Raimondas Guobis.* LDK kelias nuo Pienagalio iki Kijevo.
87 *Algimantas Bereiša, Tautvydas Kontrimavičius.* Verslas – Šveicarijoje, atostogos – prie Anykščių.

GIMTINĖS ŽENKLAI

- 91 **DIDŽIOJI ŽINIA.** Anykščiai – 2012-ųjų Lietuvos kultūros sostinė.
- 92 Anykštėnų kultūros akiratis.
2010 m. spalio – 2011 m. kovo kultūros kronika: faktai ir atspindžiai.
- 101 Anykštėnų 2011-ųjų vasara.
- 102 Anykštėnų džiaugsmas.
- 107 Anykštėnų svečiai.
- 112 Anykštėnų knygų derlius.
- 116 Anykštėnų sukaktys. 2011 m. vasaris-spalis.
- 119 Atsisveikinome.
- 120 Anykščių kuntaplis.

Vėl kviečiu į „Vaižgantines“!

Paskutinį rugsėjo savaitgalį lietuvių literatūros klasiko, visuomenės veikėjo kanauninko Juozo Tumo-Vaižganto gimtieji Malaišiai vėl pasitiks tradicinio respublikinio sambūrio – „Vaižgantiųjų“ svečius.

Šiomet Vaižganto gimtadienio proga organizuojamas renginys senove alsuojančiuose Malaišiuose bus neeilinis – jubiliejinis. Per „Vaižgantines“ dvi Lietuvos kūrybinės organizacijos – Rašytojų sąjunga ir Žurnalistų sąjunga – įteiks dešimtąją respublikinę literatūrinę Vaižganto premiją. Taip pat bus organizuoti ir jubiliejiniai, jau dvidešimtieji, „Vaižganto skaitymai“.

Kaip ir kiekvienais metais, po Malaišių liepomis skambės aktorių skaitoma Vaižganto kūryba, žiūrovus linksmins meno mėgėjų kolektyvų pasirodymai, o ant senųjų klėčių sienų veiks fotografijų parodos. Bus įteikta ir mažoji Vaižganto premija „Už kūrybinius nuopelnus Svėdasų kraštui“, Svėdasų seniūnijos įsteigta.

Pageidaujantys prieš renginį galės aplankyti netoliese, Kunigiškių kaime, veikiančią Svėdasų krašto (Vaižganto) muziejų, apžiūrėti atnaujintas ekspozicijas, parengtas naujas parodas.

Smulkesnė informacija apie renginį: tel. 8 682 33024
arba el. p. vytautas.bagdonas@anyksciai.lt

Organizatorių vardu –
Vytautas BAGDONAS
*Svėdasų krašto (Vaižganto) muziejaus vedėjas,
Vaižgantiečių klubo „Pragiedrulys“ pirmininkas*

PASAULIO ANYKŠTĖNAS

ISSN 2029-4077

© Pasaulio anykštėnų bendrija

Redakcija: A. Vienuolio g. 4,

LT-29147 Anykščiai,

Tel. +370-687-90933,

Redaktorius Tautvydas Kontrimavičius

El. paštas: anykstenai@gmail.com

Interneto svetainė www.anykstenai.lt

Maketavo Algimantas Kleiva

Spausdino

UAB „Petro ofsetas“,

Žalgirio g. 90, LT-09303 Vilnius

Tel. +370-5-273 33 47,

faks. +370-5-273 31 40

El. p. priemimas@petrooffsetas.lt

Interneto svetainė www.petrooffsetas.lt

Užsak. Nr. 564. Tiražas 500 egz.

Mažo stebuklo ilgesys

Kai tekančios saulės blyksnis praplėšia ryto ūkaną ir verte perveria vos pramerktą akį, įvyksta mažasis stebuklas – kaskart mano ir tavo sąmonė pasveikina dar vieną joms dovanotą dieną.

Tiesa, tokių stebuklų – apstu, tūkstančiai kiekviename žingsnyje, tik dažniausiai negaištame laiko, juos pastebėdami, skaičiuodami ar jais žavėdamiesi. Taip jie kukliai nublinksta, net ir atmintyje nepalikę pėdsako, užleisdami vietą kitiems. Mat kaskart norime, kad nekasdieniškas pojūtis, kuris suvirpintų širdį, būtų didesnis nei kada nors anksčiau patirtas. Kitaip jį iškart suniekinsim, paspirsim į šalį ar perlipsim nė nežvilgtelėję. Tol, kol pajausim, jog žarstydami paniėką netekome daugybės mažų stebuklų, taip ir nespėję jų suprasti ir pripažinti.

Noras turėti labai daug yra kiekvieno iš mūsų asmeninis priešas. Jis ir sutrukdo patirti mažuosius stebuklus, kaupti juos kaip unikaliąsias gyvenimo dovanas ir kaskart pasidžiaugti. Noras nuolat būti viršukalnėje atima pasitenkinimą tuo, kad keli eiliniai žingsniai, kopiant vis aukščiau, buvo sėkmingi ir atėmė ne tiek daug jėgų, kiek buvo jiems skirta...

Tik kuo gi čia dėtas „Pasaulio anykštėnas“? Man ši idėja – irgi vienas mažas Anykščių stebuklas, kuris gali šmėkštelėti nepastebėtas tarp istorijos sąnašų.

Tie treji metai, kuriuos rašytojas Rimantas Vanagas atseikėjo Anykščiams kartu su 36 mėnraščio „Pasaulio anykštėnas“ numeriais, buvo tiesiog stebuklinga dovana jo gimtinės kultūros istorijai. Jei ne jis – kaip apsiėjo 15 metų iki tol Pasaulio anykštėnų bendrija be spaudos, taip ir būtų apsiėjusi. Tačiau rašytojo įsuktas ratas ėmė riedėti, savo ritmu pagaudamas anykštėnų žvilgsnį, intriguodamas autentišku įspūdžiu, gnybteldamas prigimties orumą ir sentimentaliuosius tėviškės ilgesio klodus.

„Tik nepraraskite skaitytojo, kuris glaudžiasi prie „Pasaulio anykštėno“, – vis kartojo rašytojas Rimantas, nusprendęs, jog naujos knygos ilgesys jam yra stipresnis. Bet ir šiandien jam neramu, nes atrodo, kad vienas leidinio numeris kas pusmetį – labai retai, naujo numerio ilgesys pakeliui gali būti kuo nors kitu pasotintas.

Man rūpi brandesnis „Pasaulio anykštėnas“: išaugintas iš laikraščio į žurnalą, pretenduojantį į ilgalaikę savo poziciją tradicinėje anykštėnų knygų lentynoje, sutelkęs ilgėliau sijotas mintis ir jausmus, nepretenduojantis vytiš laikotėkme, kuri vis vien liks nepavejama.

Skaidrės Keibienės draugiškas šaržas.

Atidesnis skaitytojas galbūt patirs lygiai prieš 20 metų pradėto leisti ir paskui tyliai, be atsiveikinimų užgesusio žurnalo „Anykščiai. Krašto kultūros istorijos puslapiai“ dvasią, tačiau jos – tik šešėlis. Vis dėlto tuos principus, kuriuos jaunystėje, 1991-ųjų pradžioje, man teko laimėti įterpti į pirmąjį Nepriklausomoje Lietuvoje Anykščių krašto žurnalą, branginu kaip vertybę ir jų nepamirštu, pripažindamas, kad tik laikas ir jo dovanotos patirtys juos savitai perrašo.

Kas pasitiks tokį „Pasaulio anykštėną“ kaip gyvenimo kelyje išnyrantį mažąjį stebuklą ir jo neatstums? Tiesiog galiu pasidalinti nuojauta, kad jis bus patrauklus tam skaitytojui, kuris apsisprendė semtis išminties pačiu madingiausiu XXI a. pradžios būdu – susipažindamas su patirtimi, kurią sukaupe anksčiau tuos pačius gyvenimo kelius pramynusieji – net ir nesvarbu, ar prieš šimtmetį, ar vos prieš dieną. Ne veltui „Anykštietiškos patirtys“ yra svariausioji „Pasaulio anykštėno“ dalis, ne atsitiktinai šiuose puslapiuose prabyla dešimtys žmonių, savo gyvenimu patikrinę pačias įvairiausias tiesas ir vertybes, neretai itin brangiai už tai sumokėję.

Vien tik pažinti savo kraštą, jo istoriją yra maža. Pats žinojimas – joks stebuklas. Tačiau kai jis paskatina veikti, kai idėja, kilusi beskaitant, tarsi paima už rankos ir ima vesti nauju keliu, ne tokiu duobėtu, šviesesniu ar trumpesniu, – tai gyvenimo dovana, kurios neverta atsisakyti.

Redaktorius
Tautvydas KONTRIMAVIČIUS

PASAULIO ANYKŠTĖNAS

Gimė 2008 m. sausį kaip Pasaulio anykštėnų bendrijos mėnraštis. Per trejus metus buvo išleisti 36 jo numeriai. Nuo 2011 m. pertvarkytas į kultūros istorijos ir visuomenės raidos almanachą, išeina pavasarį ir rudenį.

Leidžiamas bendradarbiaujant su A. Baranausko ir A. Vienuolio-Žukausko memorialiniu muziejumi, Anykščių L. ir S. Didžiulių viešąja biblioteka, T. Mikeliūnaitės Anykščių kraštotyros draugija, Vilniaus anykštėnų sambūriu.

Šio numerio bendraautoriai: Leonas Alesionka, Rita Babelienė, Vytautas Bagdonas, Algimantas Bereiša, Audronė Berezauskienė, Rasa Bražėnaitė, Norbertas Černiauskas, Juozas Danilavičius, Angelė Dūdienė, Raimondas Guobis, Jonas Juodelis, Aldona Irena Jurevičienė, Tautvydas Kontrimavičius, Gražina Kovaitė, Raimundas Kovas, Jonas Kukta, Violeta Matelienė, Robertas Matiukas, Stasė Mikeliūnienė, Aušra Miškinienė, Ramunė Musteikienė, Audronė Pajarskienė, Albertas Petronis, Eugenija Pilinkienė, Vyngardas Račkaitis, Jonas Ribačiauskas, Paulius V. Subačius, Antanas Tyla, Antanas Verbickas, Rita Virbalienė, Vida Zasiėnė.

Leidinyje panaudotos A. Baranausko ir A. Vienuolio-Žukausko memorialinio muziejaus fondų (su trumpintais – VŽM) nuotraukos.

Leidinį remia:

Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas, publikacijų ciklu „Anykštietiškos patirtys“ skirtos paramos dydis 2011 m. – 12.000 Lt.

Anykščių rajono savivaldybė, skirtos paramos dydis 2011 m. – 3.000 Lt.

Vilniaus anykštėnai
Darius Gudelis,
Petras Kalibatas.
Klaipėdos anykštėnas
Aleksandras Sakas.